

נְשֵׁף. הלוואה בריבית, כסף וחברה בספרות חז"ל. עמית גבריהו. ירושלים, מאגנס, תשפ"ה. 348 עמ'. (02-6586659)

איסור ריבית הוא מהאיסורים החמורים בתורה, אך למעשה 'היתר העיסקא' שנוצר לפני יותר מארבע מאות שנה והתפשט מאוד גורם שדיני הריבית כמעט שלא יורגשו בחיי היומיום. הלכות ריבית נמצאות בתווך בין הלכות חושן משפט והלכות יורה דעה, ונקבעו בטור ובשו"ע דווקא בחלק יו"ד כדי להדגיש שהצד האיסורי שלהן הוא הדומיננטי מול המשמעות הממונית שבהן. המחבר לא מקבל כלל את קדושת התורה והלכותיה, ומחפש בדברי חז"ל את האינטרסים הכלכליים והחברתיים יותר מאשר את האמת ההלכתית-אלוקית. הוא בודק את היחס בין צד החסד שבריבית, שלא לפגוע בעניים, לבין הצד החברתי-פטרונני שבא להגביל את סמכויות העשירים, מגדיר את סוגי ההלוואות וסוגי העיסקאות המוזכרים בדברי חז"ל, עומד על ההבדל בין העברת התשלום מממון לפירות כאשר 'יש לו' או כאשר 'אין לו' ומשמעותו לאיסור ריבית, מסביר מה ההבדל המדויק בין תשלום על שכירות שמותר ותשלום על הלוואה שאסור, ועוד. רוב הספר כולל מחקר 'יבש', שאינו נותן כבוד והערכה ראויים לחז"ל, אבל למבינים בתחום יש בו תובנות שעשויות לעיתים להאיר גם את דברי חז"ל והפוסקים באור חדש.